

آموزش مقدماتی

تنبور

تالیف : سید نظام الدین دلفانی

امروزه به جرات می توان گفت که: معروفترین و دوست داشتنی ترین ساز در بین اقشار مختلف مردم استان کرمانشاه « تنبور » است. چهره های تنبور نواز مطرحی نیز در این دیار حضوری جاودانه دارند. در طول سیر و سفر تاریخی و فرهنگی تنبور در نقاط و نواحی مختلف، نامها و شکل های متفاوتی پیدا کرده است:

(تنبور خراسانی، قوچانی، شروانی، تنبور بغدادی، تیسفونی و انواع دو تار، چگور و قپوز و ...)

با شکل هایی مشابه. هنوز در بیشتر مناطق ایران حضور دارد و آن طور که در فرهنگ نامه ها آمده، در ایران باستان، مصر و آشور این ساز وجود داشته. در آشور آن را پاندورا می خوانده اند و این ساز دارای سه سیم بوده است و یونانیان تنبور را به صورت « فاندورا » اقتباس کرده و سپس به صورت پاندورا وارد زبان منطقه ای اروپایی گردیده است. و نیز آمده که: در پنج هزار سال پیش در آناتولی قدیمی گروهی از نژاد آریایی می زیسته اند به نام (هیتیت) که تنبور بین آنان معمول بوده است و در نقش هایی حجاری شده روی سنگ، این ساز تصویر شده است. آرتور کریستین سن در کتاب « ایران در زمان سامانیان » نام ابزار موسیقی ایران را چنین آورده: بربط، نای، مزمار، چنگ و گوید: مردم خراسان بیشتر وسیله ای را در موسیقی به کار می برند که هفت تار داشته و آنرا (زنگ) می خواندند اما مردم ری، طبرستان و دیلم، تنبور را دوست تر داشته و این ساز نزد همه فرس، مقدم بر سایر سازها بوده است.

اینجا سخن از تنبور ناحیه ای کرد نشین غرب ایران یعنی تنبور تیسفونی است که در منطقه ای کرمانشاهان و نقاط دیگر با شناسنامه و زبانی نزدیک به هم و مشترک تا امروز نغمه پرداز است و در بیشتر منازل در مناطق یاد شده نواخته می شود و جزء همیشگی زندگی این اهالی است. این ساز که مردمان اهل حق « یارسان » قرنهای متمادی در نگهداری آن و نعمات باستانی و اهورایی آن کوشیده اند. ساز مذهبی و آیینی آنها و همدم قلندران عارف و حق پرستان است به طوریکه قبل و بعد از نواختن دست و دستانش را می بوسند و بر دیده می گذارند. و بر نوازنده گان جوان است که همچون گذشته گان با این ساز رفتار کنند. آهنگ و نغمه های تنبور، به صورت مقامی اجرا می شود و مانند کلیه ی موسیقی های ایران زمین، دارای موسیقی موزون و بدون وزن و در بعضی مقامهای آن اوزان، به صورت سنگین و فراخ می باشد که بسیار کهن سال می نماید و قدمت و سابقه ی دور و دراز آن را نشان می دهد.

کاسه ی تنبور بیضی شکل و دسته ای نسبتا بلند دارد. دارای سیزده الی چهارده دستان (پرده) است و فواصل آن نزدیک به پرده و نیم پرده است و بر خلاف سازهای موسیقی سنتی، در این ساز ربع پرده وجود ندارد و این نشانگر اصالت و دست نخوردگی آن است.

به گمان قوی می توان گفت که اکثر سازهای زهی مضرابی از این ساز کهن مشتق شده و کمال یافته اند.

معرفی قسمتهای مختلف تنبور

تنبور دارای سه قسمت اصلی می باشد: کاسه - صفحه - دسته

کاسه: کاسه تنبور از چوب توت و به دوشیوه ساخته می شود.

۱- کاسه یک تکه (**کاسه ای**) که درون کنده چوب را به شکل و سایز تنبور جالی نموده و بیرون آن را نیز به شکل تنبور می تراشند.

۲- کاسه هایی که از تعداد ۵ یا ۷ یا ۹ تخته ساخته می شوند (**ترکه ای**) نامیده می شوند.

توضیح: در برخی از انواع ترکه ای گلوگاه یا پاشنه ای جدا گانه ساخته می شود که انتهای ترکه ها در قسمت گلوی کاسه به آن وصل می گردد که اصطلاحاً (**پاشنه دار**) نامیده می شوند.

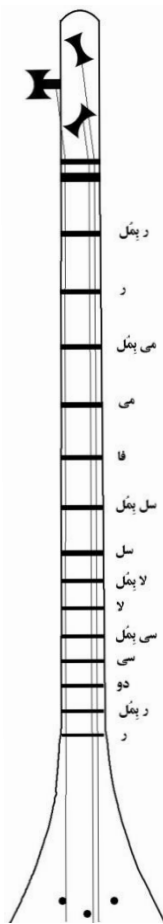
در قسمت انتهای کاسه سیم گیر که برای نگه داری سیم ها تهیه شده چسبیده می شود و دسته نیز از قسمت گلو به کاسه متصل می گردد. صفحه نیز بر روی کاسه قرار می گیرد.

صفحه: صفحه تنبور از چوب توت ساخته می شود و بر روی کاسه نصب می گردد و سوراخ هایی نیز برای استخراج صدای بهتر بر روی آن ایجاد می گردد و خرک نیز در زیر سیمها بر روی صفحه قرار می گیرد

دسته تنبور:

دسته تنبور از چوب گردو ساخته می شود در ابتدای دسته سوراخ هایی برای قرار گرفتن گونشی ها که سیم ها به آنها متصل می شود و شیاری عمود بر روی دسته جهت نصب شیطانک ایجاد می گردد و شیاری در طول دسته در قسمتی از دسته که هنگام نوازندگی بالا قرار می گیرد جهت پرده بندی ایجاد می گردد. پرده ها نیز با فواصل معین رو دسته بسته می شوند. که اسامی آنها به ترتیب پرده بندی متداول روی دسته تنبور ۱۴ پرده است که از صدای بم به زیر (از بالای دسته به سمت کاسه) به این شرح است:

- ۱- ر بمل D b
- ۲- ر D
- ۳- می بمل E b
- ۴- می E
- ۵- فا F
- ۶- سل بمل G b
- ۷- سل G
- ۸- لا بمل A
- ۹- لا A
- ۱۰- سی بمل B b
- ۱۱- سی B
- ۱۲- دو C
- ۱۳- ر بمل D b
- ۱۴- ر D

در پرده بندی تنبور معمولاً هفت پرده اول چهار لا و هفت پرده دوم سه لا پرده بسته می شود .

شیوه بستن پرده ها

ابتدا جای پرده های قبلی را علامت گذاری نمایید. بعد پرده های کهنه را قطع و روی دسته را با پارچه ای که اندکی مرطوب است تمیز کنید. پرده ای که از جنس زه است باید با قطر متوسط انتخاب شود. اگر ضخامت سراسر یکسان نیست قسمت ضخیم تر را بالاتر و نازک تر را پایین تر می بندیم. پس از قطع پرده برای اندازه های مناسب سه تایی یا چهار تایی ، آن را به ترتیب بسته می شوند. قبل از بستن پرده ها را با پارچه ای که کمی نم دارد مرطوب کنید.

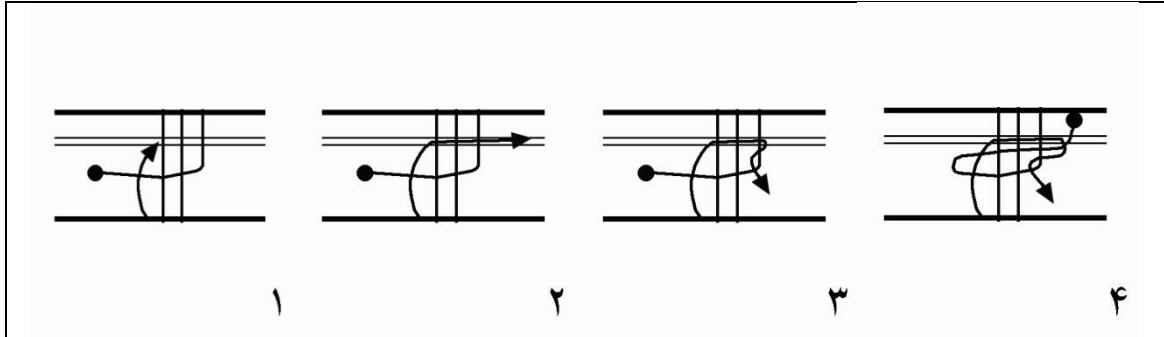
توجه : هنگام تمرین با دست های پاکیزه بنوازید زیرا هم دست راحت تر و بهتر روی سار حرکت می کند و هم پرده های ساز زود تر دچار پوسیدگی نمی شوند.

مرحله اول : یک سر پرده را پایین و به موازات شیار دسته طوری بخوابانید که سر پرده (طرف چپ) به اندازه ای که بتوانید آن را در دست بگیرید و بکشید آزاد بماند و بعد سر دیگر پرده (طرف راست) را پس از ۳ یا ۴ لا دور دسته روی سر دیگر پرده بپیچانید.

مرحله دوم : سر دیگر پرده از طرف چپ از داخل شیار و از زیر پرده بسته شده رد کنید و هر دوسر پرده را آرام بکشید در این حالت گره اولیه در پایین شیار دسته بی آنکه نیاز باشد پرده را با دست نگه داریم باید روی دسته قرار بگیرد .

مرحله سوم: سر آزاد پرده (طرف راست) را دوباره از طرف چپ داخل شیار از زیر پرده های بسته شده رد کنید و کمی بکشید تا حلقه ای ایجاد شود

مرحله چهارم: دو سر پرده را از داخل حلقه (سر پرده از طرف طرف راست از بالا و سر طرف چپ از پایین حلقه) رد کنید و آرام و محکم بکشید تا کاملا محکم شود (برای محکم شدن پرده ابتدا آن را در محل باریکتر دسته گره بزنید و بعد به طرف محل اصلی آن در قسمت ضخیم تر دسته بکشید).

شیوه انداختن سیم

سیم های تنبور معمولا به این ترتیب انتخاب می شوند:

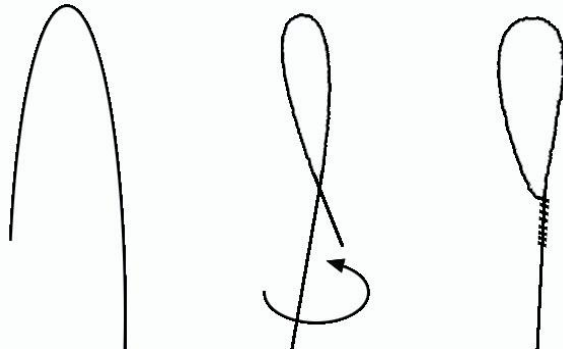
سیم های اول و دوم از لحاظ ضخامت شماره ۱۸ یا ۲۰ (یعنی ۰/۱۸ یا ۰/۲۰ میلی متر) انتخاب می شوند که از جنس فلز بوده (آلیاژی از نیکل کرم معروف به نیکروم. یا نیکل کروم و فولاد معروف به کرومل) که به سیم سفید مشهور است.

سیم سوم از لحاظ ضخامت شماره ۱۸ یا ۲۰ یا ۲۲ (یعنی ۰/۱۸ یا ۰/۲۰ یا ۰/۲۲ میلی متر) انتخاب می شود که از فلز بوده (آلیاژی از فسفر، برنز، مس، برنج) که به سیم سرخ یا زرد مشهور است.

سیم های مورد مصرف در سازهای این دسته تا اوایل قرن حاضر از جنس ابریشم بوده است.

برای بستن سیم ابتدا سیم را با ساز اندازه بگیرید به اندازه طول ساز به اضافه مقداری برای حلقه و بستن سیم قطع کنید. یک سر سیم را به اندازه ۲ تا ۳ سانتی متر خم کنید و روی خود سیم قرار دهید. خم کردن سیم نباید باعث تا شدن و شکنندگی آن شود. حالا این قسمت از سیم را به صورت دولا با انگشت های شست و سبابه یک دست بگیرید و انگشت سبابه دست دیگر را داخل حلقه حاصل قرار دهید و بپیچانید. برای انجام این کار باید دست را طوری بچرخانید که دو رشته سیم خوب دور هم پیچیده شوند تا کوک ثابت بماند.

اگر فقط یکی از سیم ها دور دیگری بپیچد گره محکم نخواهد بود و باز می شود هنگام پیچیدن سر دیگر سیم باید آزاد باشد. سر دیگر سیم را نیز به همین صورت حلقه نمایید و از زیر پرده سیم بند بالای شیطانک رد کنید گوشه مربوطه را داخل حلقه سیم نمایید و آنرا ابتدا در طرفین گوشه و پس از محکم شدن در جهت چپ روی قسمت عمود گوشه بپیچید بعد سر دیگر سیم را به سیم گیر وصل کنید و با چرخاندن گوشه به طرف چپ صدای دلخواه را انتخاب کنید.

شیوه کوک کردن

هنگام کوک کردن ساز سر پنجه را طوری در دست بگیرید که برای سیم های اول و دوم دو انگشت سوم و چهارم پشت سر پنجه و انگشت شست و اول و دوم دور گوشی مربوطه . و برای کوک کردن سیم سوم دو انگشت سوم و چهارم در زیر دسته (سرپنجه) و سه انگشت شست و اول و دوم دور گوشی مربوطه قرار می گیرند . ابتدا گوشی را کمی به سمت راست بگردانید تا سیم آزاد شود همزمان نواختن با چند مضراب بر آن و گوش کردن دقیق به صدای آنها گوشی را به تدریج به سمت چپ بگردانید و با استفاده از انگشت های دو طرف سر پنجه گوشی را در جای خود محکم و تثبیت کنید .

به طور معمول سیم های اول و دوم (که دو نامیده می شوند) تنبور نسبت به دیاپازون لا کوک می شوند و سیم سوم (سل) هم با فاصله چهارم یا پنجم درست پایین تر از دو سیم دیگر کوک می شود. که در اصل این دو کوک به نامهای کوک پنج و هفت یا فا و سل مشهورند . یا

کوک طرز: بیشتر مقامهای مجلسی با این کوک نواخته می شود . نسبت میان وترها در کوک پنجم درست نزولی است و صدای باز وتر دوم اکتاو پایین تر از صدای دستان پنجم است.

کوک برز: برز، به معنی بلند، عنوان تازه ای است که استاد سید ولی حسینی بر این کوک نهاده است. بیشتر مقامهای کلام در این کوک اجرا می شوند

سبک های تنبورنوازی

۲- سبک منطقه کرمانشاه (صحنه)

۱- سبک گورانی

۴- سبک منطقه لر نشین

۳- سبک ترکی

موسیقی تنبور را می توان به ۴ دسته تقسیم کرد:

- ۱- سرود های دینی یا مقام های حقانی موسوم به کلام
- ۲- مقام های قدیمی غیر کلام که جنبه باستانی دارند
- ۳- بداهه نوازی ها
- ۴- ساخته های معاصرین

موسیقی تنبور دسته اول (سرود های دینی یا مقام های حقانی موسوم به کلام):

اساسی ترین قسمت از موسیقی تنبور مرسوم است به سرود های دینی یارسان یا مقام های حقانی که نزد سلسله ی اهل حق به کلام مشهورند. تعداد این کلام ها ۷۲ مقام است که از ساخته های اولیای آیین اهل حق می باشند که خود شامل ۳ دسته هستند. دسته ای از آنها حالت آوازی دارند.

دسته ای دیگر دارای ریتم بسیار فراخ و کند و یا نیمه فراخ می باشند.

دسته ی آخر دارای ریتم تند هستند.

دسته ی اول به طور فردی اجرا می شود. یعنی نوازنده ی تنبور که خود خواننده ی کلام نیز هست اشعار آیینی اهل حق را که تماما جنبه ی توحیدی و عرفانی دارند به تنهایی اجرا می کند.

دو دسته ی دیگر به طور جمعی اجرا می شوند و می باید نوازنده ی تنبور اشعار آیینی را به شیوه ای مخصوص بخواند که پس از خواندن هر مصرع یا بیت توسط ایشان کلیه شنوندگان بطرز خاصی ترجیع مخصوص و موسوم به دم را با او اجرا می کنند. قسمت اول در شنونده حالت تفکر بسیار عمیق روحانی ایجاد می کند که با شروع قسمت های بعدی به نشاطی حقانی می انجامد که ثمره اش شور سماع و مستی است. مقامهای یاری (کلام، حقانی) مشهورترین مقامهای تنبور، در لرستان به «ذِکِرُشرو» به معنای سرود ذکر که همان سرودهای دینی اهل حق یا مقامهای حقانی یارسان است مشهورند. در این مقامها سروده های بزرگان یارسان با تنبور خوانده می شوند. این مقامها اغلب مربوط به پس از اسلام هستند گرچه برخی از این آهنگها از دوره باستان به جا مانده لیکن با سرایش شعرهایی به مثابه آموزه های دینی بزرگان یارسان همچون شاه خُوشین، سلطان اسحاق و ... اجرای آنها با این موسیقی در گذر زمان تغییر رنگ داده اند.

اگر چه ریشه ی این مقامات در حوزه ی گوران و حوزه ی صحنه یکی است اما امروزه به ۲ شیوه ی کاملا متفاوت اجرا می شوند و اسامی بعضی از آهنگ ها حتی محتوای لحنی تعدادی از آنها در دو حوزه ی مذکور یکسان نیست. اجرای مقامات این دسته از موسیقی تنبور مخصوص مجالس انحصاری و آیینی اهل حق است و صرفا می باید در جمع خانه و در مجالس ذکر و نیاز اجرا گردند و اجرای آن فقط می باید در حضور سرسپردگان آیین مذکور باشد نواختن این مقامات در حضور اغیار منع آیینی دارد. بیش از این نمی توان در خصوص این دسته از الحان تنبور ارایه مطلب نمود.

موسیقی تنبور دسته دوم (مقام های قدیمی غیر کلام که جنبه باستانی دارند) :

مقام های قدیمی و غیر کلام هستند که اکثرا از مقامات باستانی تنبور اند نزد اساتید و آشنایان به مقامات در تعداد و اسامی متفاوت اند. می توان گفت مقام های این دسته نزد اساتید تنبور نواز از ۱۴ تا ۲۰ مقام است. تعدادی از این مقامات دارای حالت آوازی بوده و لحنی غیر ریتمیک دارند مانند: ساروخانی قطار و

تعدادی دیگر دارای ریتم مشخص هستند مانند :

جلو شاهی بایه بایه جنگه راه خان امیری سوار سوار گل و خار

از میان مقامات باستانی مقام سحری حالتی استثنایی دارد که لحن آوازی آن غیر ریتمیک و لحن سازی آن دارای ریتم است این دسته از الحان محدودیت هایی را که برای اجرای مقامات حقانی ذکر شد شامل نمی شوند

موسیقی تنبور دسته سوم (بداهه نوازی ها)

این قسمت را بداهه نوازی بر اساس مقامات کهن تنبور تشکیل می دهد. نوازنده این نوع موسیقی با رعایت سبک و سنت در بیان ویژه ی تنبور و به کمک قریحه ی ذاتی و ذوق خود می تواند در فضای بیکرانی از الحان و نغمات زیبا و با اصالت به پرواز در آید. در این قسمت است که می توان اشاراتی بسیار گذرا و مختصر به بعضی از گوشه های موسیقی سنتی ایران که فاقد فواصل کمتر از نیم پرده هستند نمود.

موسیقی تنبور دسته چهارم (ساخته های معاصرین)

عبارت است از ساخته های تنبور نوازان معاصر که به طور انفرادی یا گروهی به اجرا در آمده اند و تمامی آنها بر اساس پایه های مقامی و رعایت فرهنگ موسیقایی تنبور ساخته شده اند. برای نمونه می توان از قطعات زیر نام برد: علی گویم علی جویم ساخته ی استاد درویش امیر حیاتی، مرغ باغ ملکوت، بت عیار، مشتاق لقا و تمنای وصال از ساخته های استاد سید امر الله شاه ابراهیمی مردان خدا، خلوت خاص، ز خاک من، خیال خوش، آنچه شیدی بگو و گله جاران از ساخته های استاد کیخسرو پور ناظری.

آتش دل، مژده میلاد، دلبر من، دست تولا، پادشاه خوبان، دردم از یار، اشک پرده در، آیین مستان، ناله ی تنبور صبحی شکرانه تجلی طور ساقینامه ی کردی شوق وصل و آشنایان ره عشق از سید خلیل عالی نژاد. ((و بسیاری اثار دیگر که در این جا فرصت کافی برای معرفی آنها نیست.))

تنبور نوازان گاه این مقامها را غیر یاری، غیر کلام یا غیر حقانی یا مقامهای مجلسی می نامند. تنبور، ممکن است به فراخور محدوده جغرافیایی نوازندگان و فرهنگ موسیقی آنان با سازی دیگر همراه شود. این مقامها برخی حالت تغزلی دارند که از دوران باستان به جا مانده بیشتر این مقامها در کوک طرز نواخته می شوند.

مقامهای مجازی نیز وجود دارد که ویژه ساز تنبور نیست و با تنبور یا هر ساز مرسوم دیگری همچون سرنا نواخته می شود.

در رابطه با قدمت ویژگی ها و ساختار تنبور به همین خلاصه بسنده می نمایم چرا که در این مورد استاد خلیل عالی نژاد در کتاب تنبور از دیر باز تا کنون به طور مفصل توضیح و تشریح نموده اند.

آموزش مقدماتی اجرای تنبور

حالا با توضیحات داده شده وبا استفاده از اصول تئوری موسیقی در صفحات بعدی وارد اجرای عملی و تمرین با ساز تنبور می شویم .

قبل از شروع دروس عملی این علامات و اشکال را به خاطر بسپارید:

انگشت گذاری روی سیم دو ۱ ۲ ۳ ۴

۱ ۲ ۳ ۴

سبب انگشت گذاری روی سیم سل

علامت انگشت شست + برای گرفتن سیم سل

مضراب راست ۸ با پشت ناخن هر چهار انگشت از بالا به پایین

مضراب چپ ۷ با انگشت اشاره از پایین به بالا

دوتک $\uparrow\uparrow$ انگشت های اول و چهارم متوالی از پایین به بالا

ریز یا شُر - چهار انگشت متوالی از پایین به بالا (این مضراب مختص تنبور است)

تک ریز یا تک شُر مضراب راست و ریز متوالی

لا کندن

تریل *tr*

اجرا با یک مضراب ۸ (شروع با راست) ۷ (شروع با چپ)

اجرا بدون مضراب فقط با اشاره

اشاره به نت بعد »

اشاره به نت قبل «

اشاره به نت قبل و برگشت n

اشاره به نت بعد و برگشت u

ابتدا تمرین کشش نت ها در میزان چهار چهارم

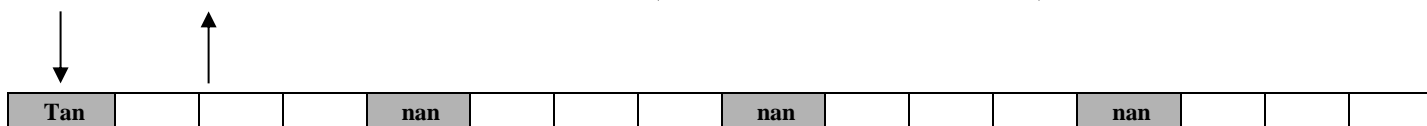
میزان چهار چهارم میزان ساده ای است که در هر میزان آن چهار نت سیاه قرار دارد. و هر سیاه یک ضرب است.

۱- تمرین اول کشش نت گرد: بخوانید تن نن نن نن

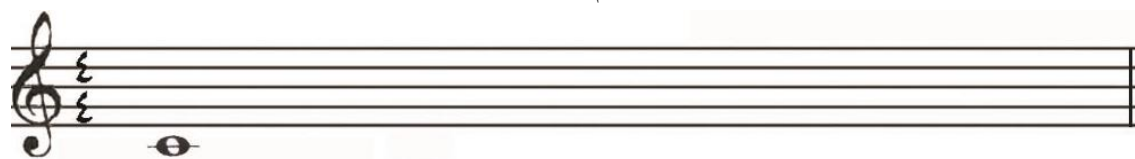
۱-۱- ابتدا ۱۰ بار وزن خوانی کنید بدین صورت که ۴ شماره بشمارید:

۲-۱- در شماره اول هنگام رفتن پا به پایین تن بگویید و هنگام برگشت هیچی نگویید

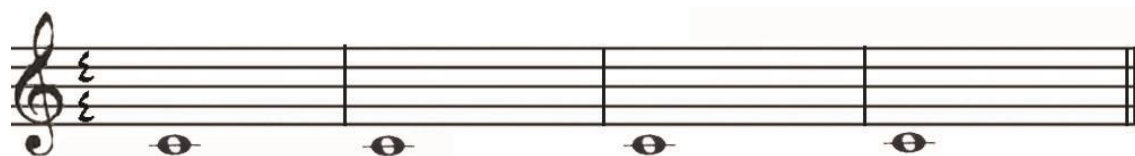
۳-۱- در شماره بعدی را هنگام رفتن پا به پایین بگویید نن و هنگام برگشت هیچی نگویید

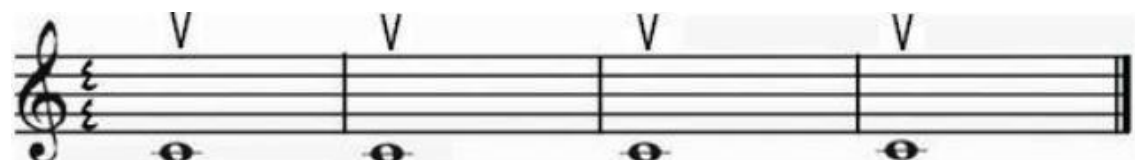
۴-۱- سپس این یک میزان را ۱۰ بار نت خوانی نمایید: (بجای گفتن تن نام نت یعنی دو را تکرار نمایید)

۵-۱- حالا این چهار میزان را ۵ بار با مضرب راست (با نوک چهار انگشت از بالا به پایین)

۶-۱- تمرین اول را ۵ بار با مضرب چپ (با نوک انگشت اشاره از پایین به بالا) اجرا کنید.

۱- تمرین دوم کشش نت سفید: بخوانید تن نن

۱-۱- ابتدا ۱۰ بار وزن خوانی کنید بدین صورت که ۴ شماره بشمارید:

۱-۲- در شماره های فرد اول و سوم هنگام رفتن پا به پایین تن بگویید و هنگام برگشت هیچی نگویید

۱-۳- در شماره زوج دوم و چهارم هنگام رفتن پا به پایین تن بگویید و هنگام برگشت هیچی نگویید

↓		↑		↓		↑									
Tan				nan				Tan				nan			

۱-۴- سپس این یک میزان را ۱۰ بار نت خوانی نمایید: (بجای گفتن تن نام نت یعنی دو را تکرار نمایید)

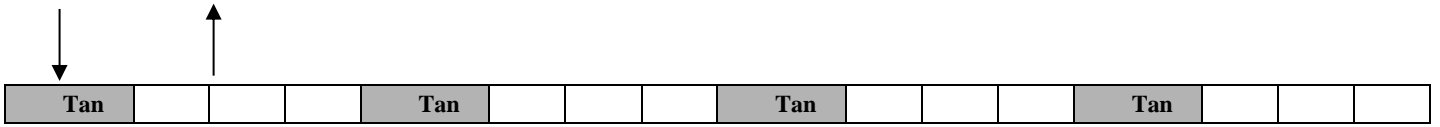
۱-۵- حالا این چهار میزان را ۵ بار با مضراب راست اجرا نمایید

۱-۶- حالا این چهار میزان را ۵ بار با مضراب چپ اجرا نمایید.

تمرین سوم کشش نت سیاه : بخوانید تن

۱-۱- ابتدا ۱۰ بار وزن خوانی کنید بدین صورت که ۴ شماره بشمارید:

۱-۲- در هر شماره هنگام رفتن پا به پایین تن بگویید و هنگام برگشت هیچی نگویید

۱-۳- سپس این یک میزان را ۱۰ بار نت خوانی نمایید: (بجای گفتن تن نام نت یعنی دو را تکرار نمایید)

۱-۴- حالا این چهار میزان را ۵ بار با مضراب راست اجرا نمایید

۱-۵- حالا این چهار میزان را ۵ بار با مضراب چپ اجرا نمایید

۱-۶- حالا این چهار میزان را ۵ بار با مضراب راست و چپ اجرا نمایید

۱- تمرین پنجم کشش نت دو لاجنگ : بخوانید تَ

۱-۱- ابتدا ۱۰ بار وزن خوانی کنید بدین صورت که ۴ شماره بشمارید

۲-۱- هر شماره هنگام رفتن پا به پایین بگویید تَ تَ و هنگام برگشت نیز بگویید تَ تَ

↓	↓	↑	↑	Ta	Ta	Ta	Ta	Ta	Ta	Ta	Ta	Ta	Ta	Ta	Ta	Ta
---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

۳-۱- سپس این یک میزان را ۱۰ بار نت خوانی نمایید: (بجای گفتن تن نام نت یعنی دو را تکرار نمایید)

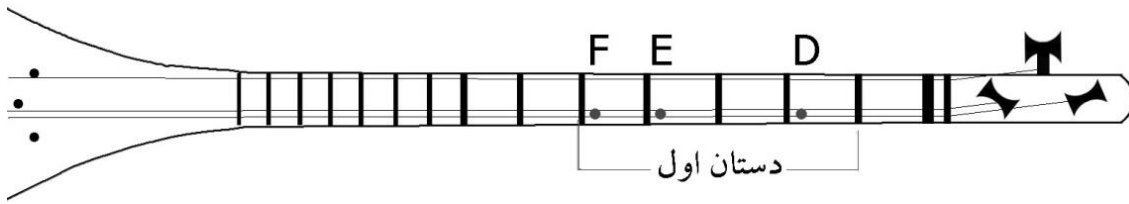
۴-۱- کشش دو لاجنگ را به اندازه چهار میزان و ۵ بار با مضراب راست اجرا نمایید

۵-۱- کشش دو لاجنگ را به اندازه چهار میزان و ۵ بار با مضراب چپ اجرا نمایید

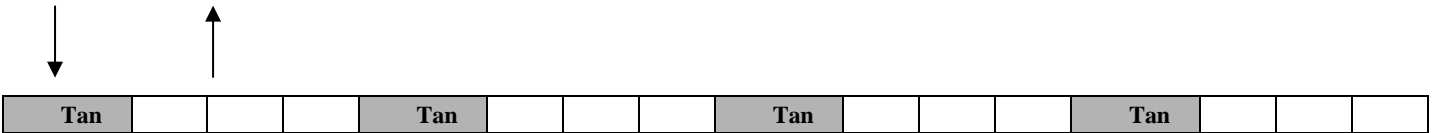
۶-۱- کشش دو لاجنگ را به اندازه چهار میزان و ۵ بار با مضراب راست و چپ اجرا نمایید

شناخت نت ها و دستان ها بر روی دسته تنبور: دستان اول (پوزیسیون ر)

تا کنون همه تمرینات ما با نت دو (دست باز) بوده است حالا این تمرینات را در نت های دستان اول شامل نت های (ر - می - فا) بر روی پرده های دوم چهارم و پنجم نیز تمرین نمایید .

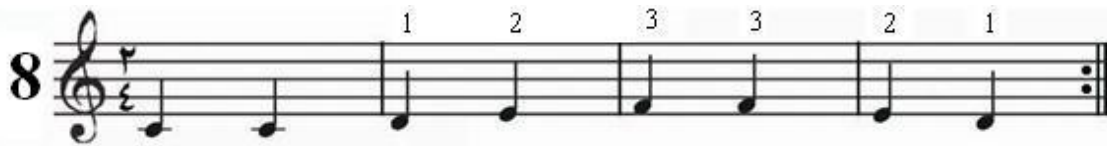
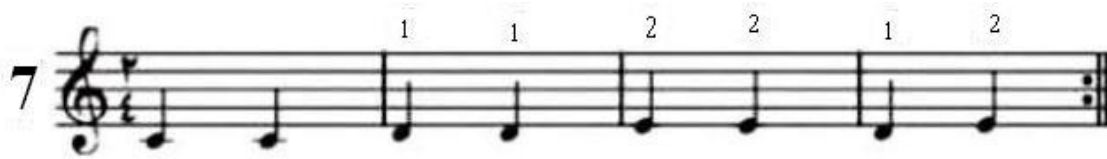
وزن خوانی این تمرین ها از تمرین ۶ تا ۹ به این شکل است میزان دو چهارم

اعداد بالای نت هاشماره انگشتان برای انگشت گذاری روی پرده ها تنبور می باشد .

علامت برگشت (با مشاهده علامت برگشت برمیگردیم و قطعه را یکبار دیگر اجرا می کنیم)

در تمرین ۱۰ وزن خوانی تمرین های که چنگ هستند.

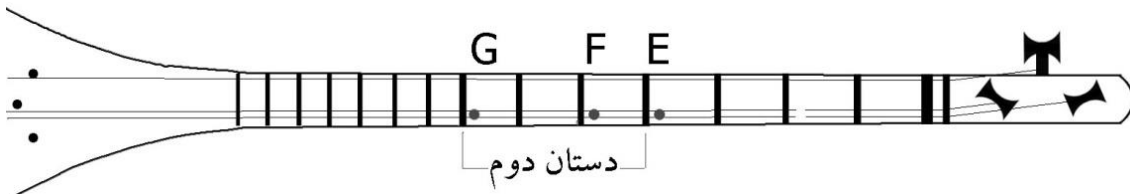
↓	↑	↓	↑														
Te	Te	Te	Te	Te	Te	Te	Te	Te	Te	Te	Te	Ten					

تمرین را بر اساس وزن چنگ اجرا کنید (انگشت گذاری در تمرین ۱۰ بر اساس پوزیسیون و انجام می شود)

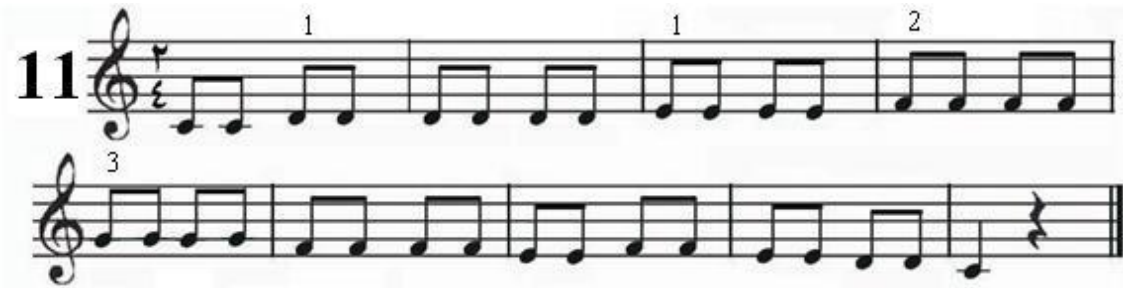

دستان دوم (پوزیسیون می)

شامل نتهای (می فاسل) بر روی پرده های چهارم پنجم و هفتم

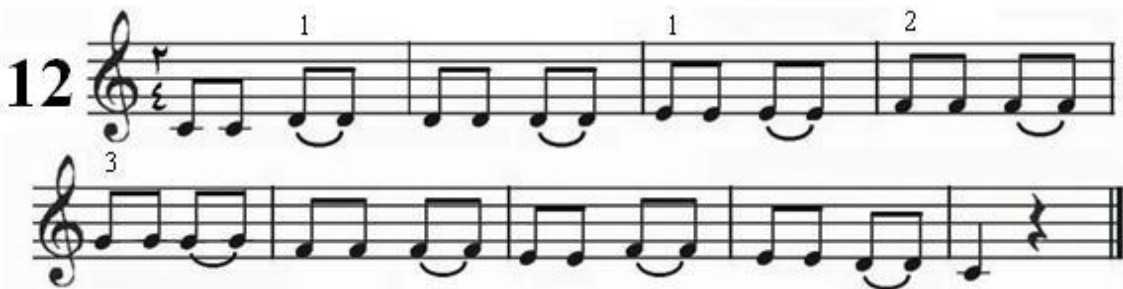
در پوزیسیون می انگشت اول نت می را می گیرد و انگشت دوم نت فا و انگشت سوم نت سل

مضرب راست ریز

این مضرب تشکیل شده از یک مضرب راست پیوسته به یک مضرب ریز یا شر (که مضرب ریز با نوک چهار انگشت از پایین به بالا بصورت متوالی نواخته می شود)

پس از وزن خوانی کاملاً نت خوانی کنید و پس از حفظ نمودن نت ها آنها را با ترتیب انگشت گذاری مشخص شده با مضربهایی به ترتیب: راست راست راست ریز اجرا نمایید.

تمرین ۱۳ قسمت اول از آهنگ معروف نوایی است.

همچنان که مشاهده می گردد مضراب های آن بر اساس تمرینات قبلی راست راست راست می ریز می باشد.

ابتدا ریتم خوانی کنید مضراب ها را چندین بار بر اساس ریتم تمرین کنید. سپس نت ها را با ریتم نت خوانی کنید. پس از حفظ نمودن ریتم و نت شروع به اجرا نمایید.

نوائی نوائی نوائی نوائی جوانی بگذرد تو قدرش ندانی

دستان سوم (پوزیسیون فا)

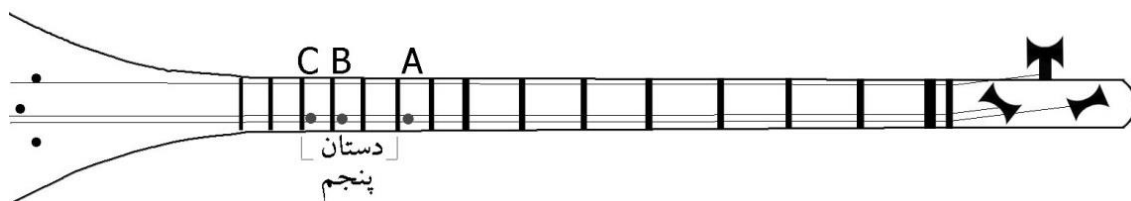
شامل نت های (فا سل لا) بر روی پرده های پنجم هفتم و نهم

دستان چهارم (پوزیسیون سل)

شامل نت های (سل لا سی) بر روی پرده های هفتم نهم و یازدهم

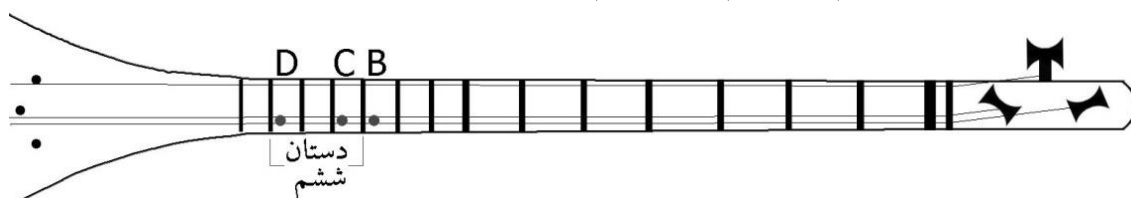
دستان پنجم (پوزیسیون لا)

شامل نتهای (لا سی دو) بر روی پرده های نهم یازدهم و دوازدهم

دستان ششم (پوزیسیون سی)

شامل نتهای (سی دور) بر روی پرده های یازدهم دوازدهم و چهاردهم

به انگشت گذاری و مضراب های راست و چپ دقت نمایید

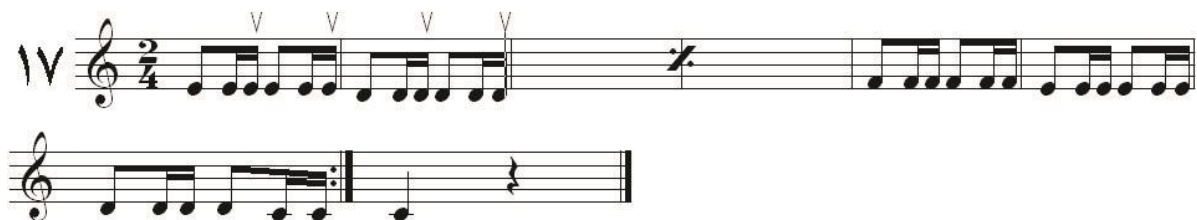

نوایی قسمت دوم

به نازی که لیلی به محمل نشیند
همه با وفایند تو گل بی وفایی

(غمت در نهران خانه ی دل نشیند)^۲
نوایی نوایی نوایی نوایی

قسمتی از جنگه راه

این مقام از مقام های پر نشاط و مهیج باستانی موسیقی مقامی است و از حالتی حماسی بر خور دار است . و این حالت از نامش نیز پیدا است . جنگه راه به معنی راه جنگ است و راه یعنی مقام و گوشه و ترکیب این دو کلمه با هم یعنی آهنگ جنگ یا مقام مخصوص جنگ . اگر چه این مقام بیشتر با تنبور نواخته می شود ولی در اصل نوازندگی آن بعهد ی سرنا و دهل است . شاید وقتی که با تنبور و در مراسم ذکر اجرا می گردد جنگ سالک و مستمع با اهریمن نفس مد نظر است .

سلطان سرجم (ثنا)

سه ویژگی و سه اصل

اعتقاد قلبی و تحقیقی بنده بر آن است هر انسان برای فراگیری هر رشته علمی فرهنگی و هنری به ویژه موسیقی سه ویژگی که هر کدام دارای سه اصل می باشند را داشته باشد تا به موفقیت نایل گردد:

۱- ویژگی های جسمی و روحی

الف - ذات: یعنی در ساختار وجودی فرد نیاز به موسیقی حس شود و نیرویی درونی وی را به این سمت بکشانند که حس نماید برای رسیدن به آرامش تکامل و پویایی به موسیقی نیاز مند می باشد. که این ویژگی می تواند با شخص زاده شده باشد (ارثی) یا آن را از محیط کسب (اکتسابی) بدست آمده باشد.

ب) خواستن: با توجه به خصیصه زیبا دوستی ذاتی انسان و از آن جهت که موسیقی یکی از زیبایی های دنیای بشری نیاز به هنر در اکثر افراد وجود دارد (ذات) اما تا شخص نخواهد این ویژگی ظاهر نمایان نخواهد شد و فرد باید بخواهد که این نیروی ذاتی و بالقوه را فعال کند.

ج) پشتکار: بسیاری از افرادی که خواسته اند و ذات دورنی خود را فعال نیز نموده اند اما تا پشتکار تمرین و ممارست وجود نداشته باشد هیچگاه نتیجه مطلوب عاید نخواهد شد. در نتیجه برای شما که هم ذات آن را داشته اید و هم خواسته اید و تمرین را شروع نموده اید فقط پشتکار و تمرین مفید و صحیح است که نتیجه بخش خواهد بود. میانگین تمرین روزانه ۷۵ دقیقه نیاز هر نوازنده می باشد. که به ۵ بخش ۱۵ دقیقه ای تقسیم می شود.

۲- تمرین مفید و ثمر بخش

اما تمرین مفید و ثمر بخش نیز سه اصل دارد:

الف - درست نشستن (که همان فیگور یا استیل نوازندگی است که شامل محیط و فضای تمرین و درست نشستن و گرفتن ساز است)

ب - مضراب صحیح (برای نوازندگی باید ضربه صحیح و به موقع بر سیم های ساز وارد نمود تا شفاف ترین و زیبا ترین صدا را ایجاد نمود)

ج - انگشت گذاری صحیح (یا همان نتاسیون که شامل شناخت تئوری موسیقی و نحوه کاربرد عملی و صحیح و به جای آن می باشد)

۳- نحوه انجام تمرین درست

الف - وزن خوانی (یا ریتم اجرای کشش های زمانی تنها بدون ساز و با حروف و اعداد می باشد)

ب - نت خوانی (همان وزنها را با نام نت و یا شماره انگشتان که آن نت هارا اجرا می نمایند گفته می شود)

ج - اجرا (همان نت ها را با همان وزن های تمرین شده بدون تغییر بر روی ساز اجرا می گردد)

توضیح: هر یک از این موارد بستگی به نوع و سنگینی آهنگ در زمانهای ۲ تا ۵ دقیقه و با تعداد میزان های متنوع تمرین می گردند.